

Til Kulturdepartementet

Deres ref : 13/4058

Vår ref

Dato: 14. mars 2014

Innspill til gjennomgangen av Norsk kulturråd fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO)

Vi viser til Kulturdepartementets brev av 29. januar d.å. og benytter anledningen til å gi skriftlig innspill til den varslede gjennomgangen av Norsk kulturråd.

KULTURRÅDETS AUTONOMI

Vi merker oss at utredningsgruppen skal ha som premiss at rådet (det kollegiale organet) skal være autonomt i de sakene det får til beslutning.

Til tross for at Kulturrådets organisering og forholdet mellom rådet, departementet og Stortinget på et overordnet nivå er regulert i loven om Norsk kulturråd, er det etter vårt syn fortsatt behov for å tydeliggjøre Kulturrådets autonomi.

Kulturrådet fremstår i dag som en hybrid organisasjon, hvor typiske armlengdesoppgaver kombineres med politisk styrte direktoratsoppgaver (Jf.bl.a. Per Mangset (2012) *En armlengdes avstand eller statens forlengede arm? Et notat om armlengdesprinsippet i norsk og internasjonal politikk.*) Administrasjon er ikke bare sekretariat for rådskollegiet, men også for utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere og styret for Fond for lyd og bilde. I tillegg har det funnet sted en delegering av oppgaver fra departementet til Kulturrådet, og Kulturrådet forvalter i dag post 74 på statens kulturbudsjett uten at rådet her har den samme fleksibiliteten som i forvaltningen av Kulturfondet. Samtidig er en del direktoratlignende oppgaver innenfor arkiv- og museumsområdet overført til Kulturrådet fra tidligere ABM-utvikling.

Vi viser til Kulturutredningen 2014, hvor utvalget mener at den tiltakende sammenblanding av typiske direktoratsoppgaver og oppgaver som skal forvaltes med kunstfaglig skjønn på en armlengdes avstand til politikken er problematisk. Også Løken-utvalget påpeker at Norsk kulturråds opprinnelige virksomhet kan sies å ha kommet mer i klem de senere årene som resultat av at de er pålagt flere forvaltningsoppgaver (Sluttrapport fra Løken-utvalget, 2008).

NTO deler denne bekymringen over at Kulturrådets tradisjonelle rolle som autonomt kunstfaglig organ synes å være under press, og vi imøteser en grundig vurdering av mulig organisering,

oppgavesammensetning og ansvarsdeling som kan bidra til et tydeligere skille mellom politisk styrte forvaltningsoppgaver og armlengdesoppgaver.

Vi vil også understreke betydningen av at Norsk kulturråd formelt og i praksis skal ha handlingsrom til å fordele fondsmidlene etter selvstendige kunstfaglige vurderinger.

NTO har ved flere anledninger påpekt uklarheter knyttet til forvaltningen av kulturfondsmidlene og problematisert at regjering og Storting har lagt føringer på fordelingen av midlene innenfor scenekunstkapittelet. Etter vårt syn bør Kulturrådet ha fullmakt til å fordele fondsmidlene mellom de ulike tilskuddordningene og avsetningene innenfor hvert fagkapittel. Vi mener også at det bør vurderes å gi Kulturrådet større innflytelse over fordelingen av fondsmidlene mellom de ulike fagområdene.

I henhold til gjeldende forskrift for tilskudd fra Norsk kulturfond (FOR-1999-01-29-187), er det regjeringen som vedtar hovedfordelingen av fondet, og frem til 2008 ble fordelingen mellom de ulike fagområdene fastsatt ved kongelig resolusjon etter forslag fra Norsk kulturråd.

Fra 2008 har midler til Norsk kulturfond likevel blitt bevilget under de relevante fagkapitlene, og til de respektive kapitlene er det i hovedsak overført midler til definerte tilskuddsordninger innenfor fagområdet. Vi har imidlertid merket oss at Kulturrådet i budsjettet for 2014 har fått fullmakt til å omdisponere kulturfondsmidlene mellom de ulike fagkapitlene.

Vi anerkjenner at grensene mellom politiske prioriteringer og kunstfaglige vurderinger ikke er gitt, og at det alltid vil være en spenning mellom politisk styring og kunstens autonomi. Likevel oppfatter vi dagens ansvarsdeling i forvaltningen av Kulturfondet som unødvendig forvirrende og ser frem til en klargjøring av dette.

SPREDT KUNSTFAGLIG DEFINISJONSMAKT

Vi registrerer at gjennomgangen av Norsk kulturråd er forankret i regjeringens varslede "frihetsreform" som skal føre til "økt maktspredning, høyere kvalitet og bredere finansiering av kulturlivet".

NTO er tilfreds med at det i mandatet for utredningsgruppens arbeid er lagt til grunn at Norsk kulturfond skal bevares som en samlet, nasjonal finansieringskilde og ikke deles opp i regionale fond.

Vi vil understreke at den kunstfaglige definisjonsmakten allerede er desentralisert innenfor scenekunstområdet gjennom nettet av autonome og forskjelligartede institusjoner med en kunstnerisk ledelse på åremål. Teatrene og orkestrene sikrer både lokalt forankret produksjon og representerer hver for seg regionale fagmiljøer som hele tiden utfordrer hverandres og Kulturrådets kunstfaglige definisjonsmakt. På denne måten sørger man for at uttrykksmangfoldet styrkes ved at flere kvalitetsforståelser settes i spill.

De programmerende teatrene – Black Box Teater, BIT Teatergarasjen, Teaterhuset Avant Garden og Dansens Hus – er i dag de viktigste formidlerne av scenekunstkompanienes produksjoner sammen med Norsk Scenekunstbruk. Et virkemiddel for å supplere Kulturrådets kvalitetsforståelse er å sikre at de

programmerende teatrene har økonomisk handlingsrom til å co-producere prosjekter uavhengig av om disse har mottatt støtte fra Kulturrådet. Vi viser til at Black Box Teater, BIT Teatergarasjen og Teaterhuset Avant Garden ble styrket i regjeringens tilleggsproposisjon for inneværende år og mener at en fortsatt styrking av disse tre teatrene kan bidra både til målet om høyere kvalitet og til ytterligere maktspredning ved at kompaniene kan forholde seg til flere autonome kunstfaglige vurderingsinstanser.

KULTURRÅDETS ROLLE FOR Å FREMME SAMARBEID

De senere årene har det funnet sted en vekst i samarbeidet mellom de produserende teatrene og scenekunstkompaniene i form av flere gjestespill og ulike typer co-produksjoner og samarbeidsproduksjoner. Etter vårt syn er det grunn til å stimulere denne utviklingen og legge til rette for mer samarbeid mellom teatrene/symfoniorkestrene og selvstendige kompanier og ensembler. Gjennom utveksling av kompetanse og ressurser kan det realiseres prosjekter som hver enkelt aktør alene ikke ville kunne gjennomføre og publikum får tilgang til et rikere kunsttilbud. Samtidig kan flere gjestespill ved de produserende teatrene bidra til flere visninger og styrket formidling av kompanienes produksjoner.

For å sikre virksomhetenes kunstnerisk autonomi og spredt kunstfaglig definisjonsmakt, er det først og fremst viktig at teatrene og orkestrene har rammevilkår som muliggjør slikt samarbeid – som ofte er arbeids- og kostnadskrevende. Samtidig er det, etter vårt syn, behov for å gjennomgå eksisterende støtteordninger under Kulturrådet for å sikre at disse er innrettet på en måte som inviterer til samarbeid og bidrar til at gode prosjekter blir realisert.

Selv om det i forskriften om tilskudd fra Norsk kulturfond ikke ligger noen slik begrensning, er det i statsbudsjettet og i tilskuddbrevene fra 2006 lagt inn en føring om at institusjoner som mottar årlig tilskudd normalt ikke skal kunne søke prosjekttilskudd fra Norsk kulturfond.

Vi erfarer at Kulturrådets tolkning og anvendelse av regelen ofte kan fremstå som vilkårlig og uklar og ser et behov for å tydeliggjøre hva denne regelen innebærer i praksis for ulike typer samarbeid.

Bildet kan gjerne bli tydeligere om man trekker et skille mellom ”co-produksjoner” og ”kunstneriske samarbeidsprosjekter”. I det første tilfellet er det kompaniet som bærer det kunstneriske ansvaret, mens teatret støtter prosjektet ved å stille sine ressurser til disposisjon. Dette kan være ressurser i form av produksjonslokaler, finansiell støtte, kunstnerisk og annen rådgivning, personell, salg og markedsføring, teknikk med mer. Gjeldende praksis synes å tilsi at kompaniet kan søke om tilskudd fra Kulturfondet til et prosjekt som co-produseres av et teater som mottar årlig statstilskudd.

I det andre tilfellet er det kunstneriske ansvaret og eierskapet til prosjektet likeverdig delt, og samarbeidet omfatter en utveksling av kunstneriske ideer og ressurser. Etter vårt syn er det særlig viktig å fremme denne siste formen for samarbeid hvor begge parter har innflytelse over det kunstneriske produktet. Mens noen slike samarbeidsprosjekter vil kunne gjennomføres innenfor rammetilskuddet, vil andre vanskelig kunne gjennomføres uten ekstern finansiering. Vi mener det bør tydeliggjøres hvorvidt Kulturrådet kan spille en rolle også for å bidra til at slike gjensidige samarbeidsprosjekter blir realisert.

KULTURRÅDETS ROLLE FOR Å FREMME INTERNASJONAL VIRKSOMHET

NTO har ved flere anledninger tatt til orde for en helhetlig gjennomgang av utenriks- og kunstpolitiske virkemidler for å fremme internasjonal virksomhet innenfor musikken og scenekunsten. Vi har særlig understreket behovet for å vurdere den politiske og forvaltningsmessige ansvarsdelingen for å tydeliggjøre hvilke prinsipper og formål som skal ligge til grunn for politikken på dette området. Den forrige regjeringens Meld. St. 19 (2012-2013) *Regjeringens internasjonale kulturinnsats* leser vi kun som en ansats til en slik gjennomgang, og Stortingets knappe behandling av saken mener vi tydeliggjør behovet for å vurdere hvor det overordnede ansvaret for politikkutformingen på dette området bør ligge.

For å sikre prinsippet om armlengdes avstand og at kvalitet er det styrende kriteriet for tildeling av støtte til internasjonal virksomhet, mener vi det bør vurderes om Kulturrådets rolle for å fremme internasjonale prosjekter bør styrkes.

KULTURRÅDETS PROSJEKTER OG AKTØRNES EGENINITIERT PROSJEKTER

Foruten å finansiere og stimulere prosjekter som er initiert av søkerne selv, tar Kulturrådet initiativ til egne prosjekter på bakgrunn av særlige utfordringer. Vi mener at det her er viktig å finne en hensiktsmessig oppgavefordeling som sikrer at Kulturrådets innsats supplerer og ikke konkurrerer med kompetente og kvalifiserte aktører som søker kulturfondsmidler til egeninitierte prosjekter.

Vennlig hilsen
Norsk teater- og orkesterforening

Bernt Bauge
styreleder

Morten Gjeltén
direktør